

Yttrande angående betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige
(SOU 2025:12)

Finansdepartementet

Fi2025/00457

Yttrande angående betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Chalmers har tagit del av betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige

Nedan återfinns Chalmers svar och kommentarer på betänkandet.

1. Sammanfattande kommentarer

- Chalmers välkomnar AI-kommissionens initiativ och betonar vikten av ett starkt och snabbt statligt ledarskap för att Sverige ska förbli konkurrenskraftigt inom AI.
- Statliga insatser bör vara möjliggörande snarare än enbart reglerande. Satsningar på infrastruktur, kompetens och långsiktigt stöd är avgörande.
- Forskningsmedel bör hållas fria och flexibla för att stimulera kreativitet och kritiskt tänkande snarare än detaljstyrning.
- Chalmers har en ledande position inom AI-forskning och föreslår att AI-säkerhetscentret placeras vid Chalmers i nära samarbete med Cybercampus vid KTH.
- Direkta och riktade investeringar i universitetens infrastruktur, särskilt beräkningskraft och datamiljöer, är nödvändiga för effektiv AI-forskning.
- En central funktion krävs för att minska regulatorisk osäkerhet och dubbelarbete kring bedömningar av AI-tjänster och plattformar.
- En kommitté för hälsodata och etik är positiv men behöver utvidgas för att täcka generell användning av AI, särskilt aspekter som ännu inte regleras på EU-nivå, i samarbete med AI-säkerhetscentrum.
- Myndighetsdoktorander och kombinationstjänster bör främjas för att bättre matcha teknisk AI-utveckling med myndigheters specifika behov.
- Det finns en målkonflikt mellan ökad tillgång till data om medborgare och säkerhetsrisker; tydlig vägledning och juridiska ramverk för molntjänster krävs.
- Att vända på logiken i Offentlighets- och sekretesslagen (OSL) är positivt för att underlätta samarbete mellan lärosäten kring IT-tjänster, men integritetsskydd måste fortsatt garanteras.
- Färdplanen saknar en djupgående analys av globala AI-risker och Sveriges potentiella roll i internationellt säkerhetsarbete. Sverige bör aktivt bidra till internationella regelverk som främjar säkerhet, mänskliga rättigheter och etiska principer inom AI.

2. Chalmers svar på betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige.

2.1. Betänkandet som helhet

Chalmers tekniska högskola välkomnar AI-kommissionens arbete och ser mycket positivt på att regeringen nu tar ett samlat grepp om utvecklingen av artificiell intelligens i Sverige. Det är vår tydliga uppfattning att frågan är av sådan strategisk betydelse att ett starkt statligt ledarskap är nödvändigt. Det är bråttom att agera. Sverige kan inte riskera att hamna på efterkälken i den teknikutveckling som redan omformar såväl arbetsmarknad, näringsliv som forskning.

2.2. Stöttande snarare än reglerande

Färdplanen omfattar ett stort antal förslag, varav många är välgrundade och förtjänar att förverkligas. Samtidigt vill Chalmers understryka vikten av att statliga satsningar inte enbart tar formen av regleringar, uppdrag och krav på andra aktörer. För att färdplanen ska få reellt genomslag krävs att regeringen också tydligt axlar ett möjliggörande ansvar. Det innebär satsningar på teknisk infrastruktur, på kompetensutveckling, och på långsiktigt stöd till akademi och näringsliv.

2.3. Fri forskning

I synnerhet vill Chalmers betona vikten av att regeringens insatser bidrar till att frigöra kraft i forskningen snarare än att begränsa den. Ett alltför enkelsidigt fokus på AI i kombination med detaljerad styrning av forskningsmedel riskerar att minska utrymmet för kreativitet, kritiskt tänkande och mångfald av idéer. Chalmers står bakom en strategi där forskare ges större frihet att själva formulera sina forskningsfrågor och är övertygade om att AI kommer att ges en central roll även utan styrda forskningsmedel och rapporteringskrav kring exempelvis vilka insatser som ges inom utbildningen.

2.4. AI-säkerhetscentrum

Nationella satsningar bör fördelas på ett sätt som speglar den faktiska kompetens som finns i landet. AI-kompetens är inte geografiskt begränsad till en enda plats. Chalmers har i dag en ledande position inom AI-forskning i Sverige och bör vara en självklar partner i fortsatt utvecklingsarbete. Därför föreslår vi att AI-säkerhetscentret placeras vid Chalmers, som

genom ett nära samarbete med Cybercampus vid KTH kan utgöra ett ledande nav för forskning och utveckling inom AI-säkerhet i Sverige.

2.5. Beräkningskapacitet och infrastruktur

För att säkra beräkningskapaciteten krävs riktade investeringar i universitetens infrastruktur, från beräkningsresurser till datamiljöer, så att högskolesektorn fullt ut kan bidra till Sveriges ambitionsnivå.

Medan små och medelstora företag får direkt tillgång till dedikerade medel för beräkningskraft, förväntas lärosäten först identifiera sina behov och därefter ansöka om resurser, en process som ofta är tidskrävande och osäker. Chalmers anser därför att medel bör dedicerats direkt även till universitetens beräkningsresurser. För att möjliggöra en effektiv och konkurrenskraftig AI-forskning är det avgörande med riktade investeringar i universitetssektorns tekniska infrastruktur, från avancerade beräkningsresurser till säkra och effektiva datamiljöer. På så sätt kan högskolesektorn bidra fullt ut till Sveriges ambitioner inom AI-området.

2.6. Etisk kommitté

Vidare bedömer Chalmers att förslaget om en kommitté för hälsodata och etik är ett steg i rätt riktning, men i sig otillräckligt. En sådan kommitté, eller en annan dedikerad instans, bör ges mandat att göra bredare riskbedömningar och vägleda kring generell användning av AI, inklusive aspekter som ännu saknar reglering på EU-nivå. För detta ändamål bör ett nära samarbete etableras med AI-säkerhetscentrum.

2.7. Kombinationstjänster

Chalmers vill också lyfta fram möjligheten att kombinera myndigheters praktiska erfarenhet med akademisk spetskompetens genom myndighetsdoktorander. Sådana kombinationstjänster har potential att bättre möta myndigheters specifika behov, då AI-lösningar ofta behöver anpassas snarare än att baseras på generella lösningar.

2.8. Öppen data och säkerhet

Det föreligger en tydlig målkonflikt mellan ambitionen att skapa ökad tillgång till data om medborgare och behovet av att upprätthålla en hög säkerhetsnivå. Säkerhetsriskerna ökar markant om myndigheters data om individer potentiellt blir globalt tillgänglig.

2.8.1. Regulatorisk tydlighet

Det finns en betydande regulatorisk osäkerhet som idag utgör hinder för både utveckling och praktisk användning av AI-lösningar. Därför föreslår Chalmers att en central funktion inrättas för att snabbt och tydligt kunna ge vägledning kring användning av digitala plattformar och tjänster. Detta skulle minska det omfattande dubbelarbete som idag förekommer vid lärosäten, kommuner och myndigheter, där varje organisation ofta gör egna bedömningar med varierande resultat och risk för onödiga sanktioner. Chalmers vill starkt understryka behovet av att tydliggöra det juridiska ramverket kring användningen av molntjänster. Den rådande otydligheten utgör idag ett betydande hinder för den snabba utvecklingstakt som AI-området kräver.

2.9. OSL, skydd och integritet

Förslaget att ändra principerna för Offentlighets- och sekretesslagen (OSL), genom att ”vända på logiken”, är mycket positivt. En sådan ändring skulle avsevärt underlätta för lärosäten att samarbeta kring IT-tjänster utan att riskera överträdelser av sekretessreglerna. Dock är det viktigt att medborgarnas information fortsatt får den starka skydd och integritet som krävs.

2.10. Behovet av ett starkare internationellt perspektiv på AI-risk

Färdplanens huvudsakliga fokus ligger på att stimulera AI-användning i offentlig sektor och stärka Sveriges konkurrenskraft genom ett gott innovationsklimat. Detta är förståeligt och i många delar välgrundat. Samtidigt noteras en betydande brist i rapportens behandling av de globala risker som avancerad AI-utveckling kan medföra.

Utredningens direktiv från 2023 betonade vikten av att identifiera internationella insatser och lämna förslag till hur Sverige kan agera proaktivt i utvecklingen av internationella policyer och regelverk för AI. Chalmers ser dock ett underskott på denna punkt: rapporten diskuterar exempelvis EU:s regelverk främst utifrån dess potentiella negativa effekter på konkurrenskraft, snarare än att väga dessa mot möjligheten att verka för högre globala säkerhetsstandarder genom villkorad marknadstillgång.

Det är anmärkningsvärt att frågan om existentiella risker med AI endast nämns i förbigående och dessutom behandlas på ett sätt som riskerar att nedtona dess potentiella allvar. Formuleringarna kan ge intryck av att denna typ av risker endast företräds av en perifer grupp aktörer, trots att frågan har väckt bred diskussion bland ledande AI-forskare och

Yttrande angående betänkandet AI-kommissionens Färdplan för Sverige
(SOU 2025:12)

teknikföretag. Uppfattningen bland många ledande forskare och experter är att riskerna är påtagliga och att sannolikheten för en existentiell katastrof är långt ifrån försumbara. Ett mer utförligt och sakligt resonemang kring dessa risker, samt Sveriges möjliga roll i det internationella säkerhetsarbetet, hade stärkt rapportens trovärdighet och förankring i de globala sammanhang som AI-utvecklingen i allt högre grad formas av.

Sverige har en lång tradition av att vara en tydlig röst i globala frågor om mänskliga rättigheter, fred och hållbar utveckling. Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att färdplanen inte närmare behandlar hur Sverige kan bidra till internationellt policyarbete och regelutveckling på AI-området. De internationella aspekterna nämns främst i förbigående, utan att det ges en konkret inriktning för Sveriges möjliga roll. Chalmers vill därför understryka vikten av att framtida nationell AI-politik också tydligt tar sikte på Sveriges ansvar och möjlighet att påverka global AI-utveckling i en riktning som främjar säkerhet, mänskliga rättigheter och etiskt ansvar.

Chalmers ser fram emot att vara en aktiv partner i Sveriges fortsatta AI-utveckling och bidrar gärna till fortsatt dialog.

På uppdrag av rektor,
Aidin Fanni

Remissvaret har beretts av Chalmers IT-avdelningen med input av forskare verksamma inom AI och är förankrat med Chalmers ledningsgrupp.